

ХРОНИКА ФЕСТИВАЛА

ОКРУГЛИ СТО КРИТИКЕ

Пето фестивалско вече обележила је представа „Конс:Ново доба“ у извођењу Прешерновог гледалишча из Крања, из Словеније. Оливера Милошевић је истакла да је до нас у Србији стигла вест о једном сјајном младом редитељу из Словеније Жиги Дивјаку и Ниш и овај фестивал имали су прилику да први пут виде једно његово дело.

Друго његово дело требало је да дође на Битеф, али је отказано из оправданих разлога, тако да је ово заиста ексклузивно у Србији. Дело Жиге Дивјака је уз сву необичност његовог рада, његовог исказа, отворило много тема за разговор на округлом столу.

Игор Бурић је рекао да се јако обрадовао када је на крају видео глумце. У једном тренутку се јако уплашио, зато што су нестали. Представа је одвратна, рекао је, мислећи на осећај који изазива - толику тескобу и на крају, када се види да су глумци ту, да је ваљда све у реду, осети се огромно олакшање.

Миливоје Млађеновић је подвукао да ова представа представља велики одмак од онога на шта смо навикли. Поезија авангардног симболистичког песника Срећка Косовела може се сценски упризорити на најтрадиционалнији начин, а овде, чини му се, да је све радило за ову врсту постављања поезије.

Ово је једноставно крик човека данас. Препознајемо и видимо, додао је, нијансирање и градацију расположења и стања европског човека. Оно што је најважније у овој представи то је да она уистину представља сценски одраз Косовелове поезије.

Дејан Петковић је истакао да у овој представи имамо један специфичан дискурс где нема комуникације међу ликовима и где је једина комуникација оно физичко условно приближавање на крају.

Ако говоримо о директном контакту са гледаоцем, то ће опет бити физичко приближавање. Петковић је очекивао да ће дотаћи четврти зид, али се то није десило. Ово је једна права постдрамска представа на овом фестивалу, истакао је.

Ненад Новаковић је честитао на храбрости, пре свега, глумцима. Додао је да не зна како би играо у овој представи да је глумац. Потом храброст одаје и Дивјаку, који се упустио да узме поезију Косовела и да од ње прави ову представу. И трећу храброст, како је навео, одаје селектору фестивала који се одважио да ову представу доведе у Ниш, да видимо шта то раде наши пријатељи у Крању.

Драго му је што смо се вратили Косовелу који је на просторима изван Словеније био заборављен.

Јована Станковић

КОНС НОВО ДОБА ПРЕШЕРНОВО ПОЗОРИШТЕ ИЗ КРАЊА

СЛОВЕНАЧКИ БЛУЗ

Да ли рецитал спада у позориште, питање је сад? Након представе „Конс: Ново доба“ Прешерновог позоришта из Крања, у режији веома интригантног редитеља Жиге Дивјака, многи нису смели да кажу гласно да им се ова представа не свиђа.

Осморо глумаца, и још у неком полумраку, преко сат времена рецитују стихове словеначког песника Срећка Косовела, понављајући те стихове и по неколико пута. Боже ме сачувај. Добро, јесу ти стихови важни и актуелни, али где је ту драма? Ди су ти глумци, којима не видимо лица? Неки су излазили из сале, део публике је био одушевљен, неки нису знали шта да мисле.

Али шта да радимо: ти луди уметници постоје зато да измишљају немогуће ствари а позориште је ту зато да узнемирује духове.

Оно што представу „Конс: Ново доба“ ставља без сумње у фокус нашег најозбиљнијег размишљања, свиђала се нама њена форма или не, јесте важно упозорење са позорнице. Преко Косовелових стихова писаних пре сто година, ми смо на уметнички начин више него јасно обавештени да смо данас заиста дотерали цара до дуvara и да свету, ако нешто не учинимо, предстоји црна будућност.

То што треба да урадимо, јасно чујемо од глумаца на позорници који говоре Косовелове стихове, није у некој посебној политици или идеологији, него у додавању више људскости у сваком човековом делању. Глумци те стихове изговарају појединачно или хорски, али ова представа није активистички манифест, иако на њега личи, него нежни крик свету једне усамљене песничке душе, да тај свет буде бољи.

И на крају, заиста је храбро, и са становишта управника позоришта у Крању и са становишта његове благајнице, да постави на сцену једног малог словеначког позоришта представу, између рецитала и перформанса, са неизвесном репертоарном судбином. Али то је снага позоришта: не само у генијалним глумцима од којих застаје дах, него и у уверењу да је уметност људима заиста важна.

Бојан Муџин, новинар и позоришни критичар

КОНС НОВО ДОБА
ПРЕШЕРНОВО ПОЗОРИШТЕ ИЗ КРАЊА

РИЈЕЧЈУ ПРОТИВ ПРЕДРАСУДА И МРАКА

Свевременост доброг умјетничког дјела управо показује ова представа Прешерновог позоришта из Крања, „Конс:Ново доба“, ауторски пројекат Катарине Морано и Жиге Дивјака, према поезији великог словеначког пјесника Сречка Косовела, који је живио на почетку прошлог вијека и за 23 године живота оставио невелико, али значајно дјело које је сада, показује се, актуелније него у вријеме свог настајања.

Потврђује се стара констатација дасамо она дјела која трајањем надживе свог ствараоца, имала су разлог настанка и живљења.

Редитељ Жига Дивјак, храбро се упустио у затијеван и неизвјестан, а свакако ризичан рад, да кроз рецитал и осам скафандерисаних глумаца на празној сцени застрту земљом, покаже сву снагу, енергију, поруке и подуке које је Косовел оставио у својој поезији. Храбри су и глумци које видимо на крају сцене испред прозирног платна са филмским пројекцијама земљине апокалипсе због небриге према планети, обучене у скафандере, одијела здравствених радника у одјељењима са ковид пацијентима, статичне и невидљиве.

Двоглас са озвучења нам чита стихове, понавља кључна мјеста, интонацијом, висином и тоналитетом дочаравајући, не само исчитани стих, него поруку коју он собом носи. Не види публика нити разазнаје лица. Како је представа одмицала, глумцу у широком захвату су се рибличавали публици, палили свјетла у кацигама скафандера и тек тада разазнајемо ликове који рецитују, говоре, имају своје лице и емоције.

И није ово ништа невиђено у позоришту, али јесте необично за традиционална позоришта на која смо се навикли. У овој представи највише „невиђеном“ глумцу глас је остајао једино средство обраћања на сцени и он

ради свој дио послакоректно. Кроз Косовелове стихове који су наизглед апокалиптични и до крајњих граница мрачни, јер он промишља тадашње вријеме које као да пише сада из задњег реда позоришта, јасно се осјећа и назире могућност неког новог оквира за живљење, неке Нове Европе, праведније са више слободе за човјека, када „народ народу треба бити народ“, а „човјек човјеку човјек“.

Понуђени оптимизам па и идеализам који израста из јасно дефинисане дијагнозе таме у којој се живи, али она отвара и нова рјешења, излазе и путеве које генерације младих својом енергијом, идејом и потребом за слободом и бољим сутра морају остварити. Можда је синтагма да се са умјетношћу може много тога и да је „умјетност религија сваког човјека“ свевермена порука је та која провијава из стихова Косовела и ове представе поетског театра.

„Ново доба“ наслоњено на извориште од прије вијек и више говори о универзалности људске патње, али и порука Косовелове поезије који је био на страни човјека и вјеровао у њега, а не у технологизацију и отуђење бића у празној, пустој и тихој соби, чак и у недјељу.

Храброст редитеља да на овај начин постави представу, храброст глумаца да се у овај процес упусте, али и селектора Фестивала да ово позоришно остварење доведе на један значајан фестивал, сигурно знајући укус и менталитет публике у Нишу је оно што зачуђује, али и одаје захвалност за храброст.

Проф. др Ненад Новаковић,
експерт за електронске медије
и менаџмент у култури, Бања Лука

**КОНС НОВО ДОБА
ПРЕШЕРНОВО ПОЗОРИШТЕ ИЗ КРАЊА**

ПОЕТСКИ ОТИСАК ВРЕМЕНА

Отисак времена које живимо, свега оног злокобног, апокалиптичног које нас ок(р)жује, и то не само зла које нам је с пандемијом вируса наментнуто, него и оних зала које нам је деструктивно дејство технологије, друштвеног и оног константног политичког трвења у Европи донело, снажан је и јасан у представи „КОНС: Ново доба“ Прешерновог гледалишта из Крања која је настала колажирањем стихова Сречка Косовела као ауторски пројекат драматуршкиње Катарине Морано и редитеља Жиге Дивјака.

На сцени, застрашујуће пустој у чијој је позадини црно-бели пејзаж видимо неко крашко пустопоље (видимо суве гране, борове, неко шипражје - сценографија и видео Игор Васиљев), осам глумаца, у црној одори (налик на војну униформу, ал, са визирима (скафандерима) на главама, врло налик онаквима какве носи медицинско особље у ово коронарно. Али и у свако друго доба у ситуацији у којој се јавља опака претња угрожавању људског бића (космонаути, ватрогасци, полицајци) речју, носе на глави онај „одевни“ детаљ који конотира опасност, угроженост, угњетеност.

Тако костимирани (Тина Павловић) у потпуном мраку, из којег исијава само једна надреално зелена тачкица, глумци говоре стихове Сречка Косовела (словеначког импресионисте, експресионисте, зенитисте, и зачетника сопственог смера у поезији који је крстио као конструктивизам, песника који је прекратко живео, али интензивно стварао, написао око хиљаду песама!) о пропасти Европе, до смрти измученог европског човека, о демонској сили капитализма, човеку и природи: Говоре изнијансирано, пажљиво градирано, стихове чији језички чинови имају, доминантно облик императива, дакле, заповедног, па је отуд интонација снажна, гласна, одсечна, реска, одлучна, сугестивно јака.

Потом се, у другом делу, када актерима бивају осветљена лица, говорна стихија захуктава, захвата нас ковитлац речи, пламених, ватрених, синхроним

понављањем снажних стихова у форми рефрена, обликујући се у ритмичну, певљиву структуру, до крика у савршену, вапајно зазивајући појаву новог човека, Новог доба.

Упињање гледаоца да ову позоришну форму (неуобичајену да, али не досад невиђену!) сврста у познате позоришне облике заиста није неопходно.

Како год била означена (рецитал, нека врста ораториј, поетски театар) - небитно је. Важан је естетски учинак који постиже код гледалаца. А утисак који оставља на нас слика лица под скафандерима, указују шта је остало од некадашњег лепог живота: нешто светлости, кисеоника и – песничка реч.

Проф. др Миливоје Млађеновић, писац и театролог, Сомбор

КОНС НОВО ДОБА
ПРЕШЕРНОВО ПОЗОРИШТЕ ИЗ КРАЊА

НОВИ ЧОВЕК ЗА НОВУ СТВАРНОСТ

“Конс: ново доба”, сценски пројекат редитеља Жиге Дивјака и Катарине Морано, инспирисаног поетским делом Сречка Косовела, изнела је осмочлана глумачка екипа из Прешерновог позоришта (Крањ, Словенија). Специфичног израза и поетике, ово сценско дело унело је нове и другачије тонове у Други позоришни фестивал балканског културног простора “Театар на раскршћу”.

Базирана на ескпресионистичком остварењу рано преминулог словеначког поете, као и на чињеници да након скоро једног века актуелност Косовелових стихова добија на значају (и значењу), редитељ се определио за минималистички приступ који подразумева одсуство комуникације међу (фиктивним) ликовима у представи, сведен драмски простор чија је условна дубина посредована пројекцијом негатива (трава, растиње), као и костимографско решење као експлицитну назнаку обележја нашег времена – кацига, маска и (црни) скафандер.

Статичност ликова, њихова наративна и ексклампативна функција, варирање и понављање напева и одређених маркираних деоница из Косовелове профетске песничке визије посвећене судбини Европе, коришћење гласа као искључивог изражајног средства, опредељују овај сценски запис, рекло би се, ка поетици постдрамског театра. Глумац је средство које у различитим тоналитетима до гледаоца преноси песников крик. Али то није брехтовски сонг, упућен конкретном гледаоцу, већ сонорна порука која се извикује без непотребне емфазе.

Глумчев задатак у овој представи је инструменталан. Раван тон музикализације говорног чина као да према крају представе узима примат над садржином која је репетитивна, те се форма говорног израза донекле надређује самој садржини.

Повремена покретљивост ликова је минимална, кореспондира са током поеме и одвија се ка гледалишту. Међу ликовима је наглашена дистанца – још једно од препознатљивих обележја наше стварности. Након што су осветљена глумачка лица добила обележја живих људи, крај представе који је обележен њиховим међусобним приближавањем, подвлачи значај песникове наде да се уморна, посрнула и дезорјентисана Европа ипак може спасти доласком новог човека.

Сведена у изразу, срачунато минималистичка и у визуелном смислу опскурна представа крањских уметника (сценографија: Игор Васиљев), поставила је бројна питања. Косовелов песнички вапај, колажиран и многозначан, изговорен гласом упозорења, обавештава савременог гледаоца да његова цивилизација под теретом сопствених забуда и епохалних грешака стоји у месту, упркос бројним доказима о технолошком напретку.

Посебно ефектни делови глумачке ескпресије су деонице у форми полилога, када колективна порука добија и колективну снагу – задатак који су словеначки глумци извели зналачки и сензибилно. Вреди поменути њихова имена: Весна Јевникар, Весна Пернарчич, Дарја Рајхман, Миха Родман, Блаж Сетникар, Весна Слапар, Аљоша Терновшек и Исток Драбик Југ.

Др Дејан Петковић, аутор и театролог

**КОНС НОВО ДОБА
ПРЕШЕРНОВО ПОЗОРИШТЕ ИЗ КРАЊА**

ЧИСТА ПОЕЗИЈА

Поезија. Како то дивно звучи. Шта се под тим мисли? Може то бити и сјај сунца на небу прекривеном паперјастим облацима, олујни ветар који узбуркава шум на лиснатим гранама дрвећа, откуцаји устрепалог срца, рој мисли над живописним успоменама, звук машина који прати покрет радника у индустријским халама, зveckање виљушача и тањира под млазом воде у уморним рукама конобара погунтог над судопером ресторана, дриблинг фудбалера и лоб којим лопта надлеће немоћно истегнутог голмана да би тренутак после, као успорени снимак, запарала мрежу иза његових леђа...

Поезија је све оно што преточено у музику речи као уље највећих мајстора слика платно наших чула на начин да тај догађај не траје дуго, али имамо снажан доживљај да је у њему било много више од онога на шта стварност личи. Филозофски говорећи, поезија је матфизичка пречица до суштине бића, његове пуноће и целости, која је више од збира његових делова.

Праву прилику да се искуси такво нешто имала је публика Фестивала „Театар на раскршћу“, када је четврте вечери главног програма Прешерново позориште из Крања извело представу „Конс: ново доба“ Катарине Морано и Жиге Дивјака. Иако и само позориште носи име једног великог словеначког песника, овде је реч о другом, запаженом и вредном, али практично неоткривеном, затомљеном још у раној младости, како те често неким чудом бива са великим, усудићу се да кажем, душама – Сречку Косовелу.

Представа тако ради двојак посао – открива песника и његову поезију на начин да она из штампаних речи, записа, уместо унутрашњег гласа читаоца, задобија читав један материјални облик који испуњава позорницу и заокупља пажњу гледалаца на начин да он може побећи из сале или бити усисан и трансцендиран, као кроз неки портал, у више, дубље слојеве животног искуства.

Драматуршки избор Катарине Морано описује свакодневицу не само песника, Косовела, у својој соби, недељног јутра, него и у Европи која марљиво ради, срља у будућност где је чека мрак, ако човек прегори, а са њим се угаси и светлост природе, која је светла. Жига Дивјак сугестивно, потпуно из контрапункта, Косовелов позив на човечност, на живот, гради управо из измаштане представе смрти.

У њој, црно-бели видео рад и црна земља на позорници једини су елементи сценографије (Игор Васиљев), мада и глумачка поставка, поприма обресе ликовне, визуелне инсталације. Осам глумаца у тмини излази на сцену и осим њихових контура публика ће до краја видети само њихова лица, осветљеног у медицинским, а слободно се може рећи и астронаутским кацигама.

Они готово да се не померају, стоје и говоре, чиме се фокус апсолутно усмерава на „микроменаџмент“ њихових (не)људских лица, на оно изговорено, ритмички и интензитетом обликовано као музичка партитура, са строфама и рефренама од којих се диже коса на глави, док трепере и оне ситне, невидљиве длачиценегде унутра, у гледаоцима чији су осећајни апарати наштимани на праву фреквенцију за овако необичан доживљај.

Наизглед хладна, а заправо веома лирска, представа из Крања је чиста поезија!

Игор Бурић, позоришни критичар Ниш

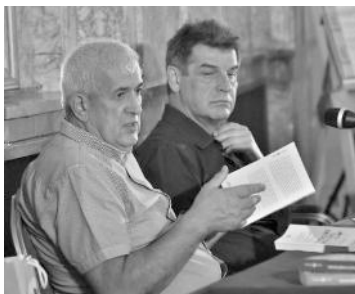
ПРОМОЦИЈА ЧАСОПИСА ЗА ПОЗОРИШНУ УМЕТНОСТ

У оквиру пратећег програма фестивала „Театар на раскршћу“ представљена су нова издања Стеријиног позорја и новог броја часописа за позоришну уметност *Сцена*, а промовисана је и књига „Интертекстуална плетисанка. О конституцији лика Лазе Костића“, аутора Миливоја Млађеновића у издању Стеријиног позорја из Новог Сада.

Извршни директор Стеријиног позорја Горан Ибрајтер говорећи о томе да се Стеријино позорје углавном везује за фестивал истакао је да Стеријино позорје има и веома богату издавачку делатност.

То доказује часопис за позоришну уметност „Сцена“ који има најдужу традицију и излази 57 година у континуитету.

На промоцији су представљена два овогодишња броја часописа „Сцена“ чији је један део посвећен преминулом позоришном педагогу, театрологу и драматургу Петру Марјановићу који је био одговорни уредник часописа од 1970. до 1974. године, а главни уредник од 1975. до 1990. године.

Када је у питању промоција савременог драмског стваралаштва промовисана је и драма „Бескућници“ Уроша Чупића.

У другом овогодишњем броју Сцене писали смо о покојном Милети Радовановићу који је успео у томе да Стеријино позорје опстане и у неким новим околностима, рекао је Ибрајтер. Часопис у сваком броју доноси најмање један савремени домаћи драмски текст и на тај начин значајно доприноси афирмацији домаћег драмског стваралаштва. У последње време објављују се и инострани савремени драмски текстови, нарочито из земаља окружења.

„Позориште кроз дечије уши“ ново је издање Стеријиног позорја у оквиру библиотеке „Драматуршки списи“. Књига садржи избор есеја позоришних критика и приказа књига из опуса Јована Љуштановића који је био велики љубитељ и пратилац позоришта.

О књизи „Интертекстуална плетисанка. О конституцији лика Лазе Костића“ аутора Миливоја Млађеновића, Горан Ибрајтер каже да представља свеобухватну студију која у свом средишту има Лазу Костића. Модерним приступом, теоријском поткованостју и језгровитостју, књига *Интертекстуална плетисанка* у великој мери превазилази оквире уже теме коју обрађује.

У књизи аутор указује на проблем када нека знаменита личност треба бити драмски лик. Обрађујући ову тему на „узорку“ од седам различитих драмских дела (Санта Марија делла Салуте Велимира Лукића, Хомо воланс Ненада Прокића, Камо ноћи, камо дани Радослава Дорића, Рапсодија Владимира Б. Поповића, либрето Ленка, Пере Зупца, драмска расправа Гозба, Петра Милосављевића, једночинка Од раја до безњенице, Зорана Суботичког), Млађеновић се морао детаљно ухватити и анализе различитих драмских облика, чија различитост увелико условљава и другачији третман историјске личности пребачене у драмски лик.

Књига, како каже Ибрајтер, завређује пажњу не само позоришне већ и књижевне јавности.

Б. Ранђеловић

ПРОМОЦИЈА ТЕАТРОНА

На фестивалу је у оквиру пратећег програма представљен и часопис за позоришну уметност Театрон, четвороброј, 190-193 из 2020. године и двоброј 194/95 из 2021. у издању Музеја позоришне уметности Србије. „Театрон“ је часопис за позоришну историју и театрологију. Као своје гласило покренуо га је 1974. године Музеј позоришне уметности Србије.

Објављивање часописа Театрон од његовог излажења финансира Министарство културе и информисања. Часопис има научни статус домаћег научног часописа, који носи највећи број бодова па театролози врло радо објављују своје радове, каже мр Александра Милошевић, музејски саветник.

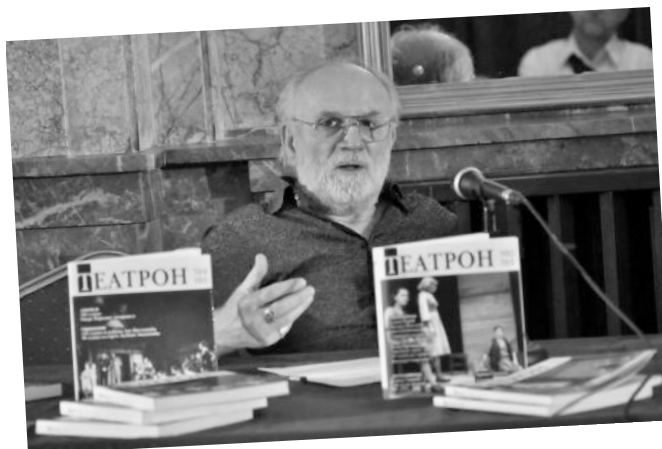

Часопис „Театрон“ има за циљ да презентује научно-истраживачке радове о историји националног позоришта и утицаја других култура на развој позоришне уметности и савремених токова у развоју позоришног живота у Србији. Часопис такође презентује и значај и улогу позоришне уметности Србије у позоришном животу некадашње државе Југославије.

Театролог др Јелена Перић представила је своја два текста објављена у четвороброју (2020) о Милици Новковић и њеним драмама, као и текст о књизи драма Стојана Срдиха. потом, о раду Миодрага Илића чији је текст објављен у најновијем броју (2021).

Перић је дала и кратак осврт о вечери одржаној у Музеју посвећеној драми „Кад су цветале тикве“. О значају издавачке делатности позоришних фестивала и представљање књига из области театрологије; значају часописа Театрон за позоришну делатност и Радомиру Путнику, уреднику Театрона и његовом доприносу театарском истраживању, говорио је др Милован Здравковић, театролог.

Б.Ранђеловић

ТЕАТАР НА РАСКРШЋУ

2. Фестивал драме и позоришта балканског културног

ОСНИВАЧ ФЕСТИВАЛА

Град Ниш
Народно позориште Ниш

ПОКРОВИТЕЉ

Председник Републике Србије

Фестивал подржало
Министарство културе
Републике Србије

Издавач: Народно позориште Ниш

За издавача: Спасоје Ж.Миловановић

Редакција: Миљана Николић, Бранка Ранђеловић, Јована Станковић, Михаило Ивањац

Фото: Владан Дамњановић

Тираж: 50 примерака

Штампа: Boom basic doo, Niš

Народно позориште Ниш

Синђелићев трг бб, 18.000 Ниш, Србија

Веб сајт: www.narodnopozaoristenis.rs

Фејсбук страница: <https://www.facebook.com/NiskoNarodnoPozoriste/>

E-mail: npnis@narodnopozaoristenis.rs

direktor@narodnopozaoristenis.rs

uprava@narodnopozaoristenis.rs

marketing@narodnopozaoristenis.rs

ПРИЈАТЕЉИ ФЕСТИВАЛА

Соса-Соса НВС
Srbija

VESPA BAR

NEW CITY
-HOTEL & RESTAURANT-

VODAVODA

ПАРКИНГ СЕРВИС НИШ
да увек има слободног места

МЛАДИ
АМБАСАДОРИ

STATUS
VINARIJA

GORKI
LIST
jedini pravi...

МЕДИЈСКИ ПАРТНЕРИ ФЕСТИВАЛА

Радио са којим слепоритма

